

Сумець О. М.

доктор економічних наук, професор
Національний фармацевтичний університет (м. Харків), Україна;
e-mail: sumets.alexander@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-7116-3857

Кизим М. О.

доктор економічних наук, професор,
Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (м. Харків), Україна;
e-mail: m.kyzum@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-8948-2656

Сиромятников П. С.

доцент
Харківський національний технічний університет
сільського господарства ім. П. Василенка (м. Харків), Україна;
e-mail: ukridu@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-4960-7327

Козирєва О. В.

доктор економічних наук, професор,
Національний фармацевтичний університет (м. Харків), Україна;
e-mail: yakakos74@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-2014-4584

Цвірко О. О.

доцент
Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій (Одеса), Україна;
e-mail: etsvirko07@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3391-942X

ФІНАНСОВІ ПОТОКИ В ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМАХ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Обґрунтовано значущість дослідження й оцінки фінансових потоків у логістичних системах виробничих підприємств. Розглянуто наявні думки щодо розуміння дослідниками дефініції «фінансовий потік» і вартісні показники для його оцінки. Вказано на безпосередній зв'язок фінансових потоків із грошовими.

На основі використання принципу «сплата грошей — одержання грошей» обґрунтовано, що фінансові потоки є однією з головних компонент логістичних систем виробничих підприємств. Зазначено, що фінансові потоки утворюються і використовуються саме для забезпечення нормального режиму функціонування логістичних систем підприємств. Запропоновано визначення поняття «логістичний фінансовий потік» і наведено основні показники його оцінки.

З використанням аналогової моделі логістичної системи виробничого підприємства досліджено реальні місця утворення фінансових потоків, зокрема екзо- і ендогенного походження. Обґрунтовано, що їхнє утворення пов'язано з просуванням матеріальних цінностей, управлінням логістичними інформаційними потоками, оплатою відсотків за використання позичкового капіталу, форс-мажорними ситуаціями, псуванням матеріальних цінностей, логістичними ризиками, утворенням запасів сировини, матеріалів і готової продукції, незавершеним виробництвом і розвитком інфраструктури логістичної системи підприємства.

Запропоновано класифікацію логістичних фінансових потоків за фазами переміщення матеріально-технічних цінностей і математичну модель для обчислення їхньої величини упродовж визначеного періоду.

З огляду на результати дослідження логістичної діяльності вітчизняних виробничих підприємств визначено кількісні характеристики логістичних фінансових потоків — обсяг, вартість і частку в загальному обсязі фінансового потоку. Обчислено чисельні значення фінансових потоків для усіх фаз руху матеріально-технічних цінностей у межах логістичних систем виробничих підприємств, що досліджувалися.

Ключові слова: підприємство, логістична система, фінансовий потік, фази переміщення матеріальних потоків, класифікація, оціночні показники.

Формул: 2; рис.: 4; табл.: 3; бібл.: 18.

Sumets O. M.

*Doctor of Economy Sciences, Professor
National University of Pharmacy, (Kharkiv), Ukraine;
e-mail: sumets.alexander@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-7116-3857*

Kyzym M.O.

*Doctor of Economy Sciences, Professor,
Research Center for Industrial Problems of Development NAS of Ukraine (Kharkiv), Ukraine;
e-mail: m.kyzym@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-8948-2656*

Syromyatnikov P. S.

*Associate Professor
Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture, (Kharkiv), Ukraine;
e-mail: ukridu@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-4960-7327*

Kozureva O. V.

*Doctor of Economic Sciences, Professor
National University of Pharmacy, (Kharkiv), Ukraine;
e-mail: yakakos74@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-2014-4584*

Tsvirko O.O.

*Associate Professor
Black Sea Research Institute of Economics and Innovations (Odessa), Ukraine;
e-mail: etsvirko07@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3391-942X*

FINANCIAL FLOWS IN LOGISTICS SYSTEMS OF PRODUCTION ENTERPRISES

Abstract. The article substantiates the importance of research and evaluation of financial flows in logistics systems of production enterprises. The existing points of view regarding understanding of «financial flow» and the cost indicators for its evaluation are considered. The direct connection of financial flows with money is indicated.

Based on the principle «pay money — receive money» it is substantiated that financial flows are one of the main components of logistics systems of industrial enterprises. It is noted that financial flows are formed and used precisely to ensure the normal operation of logistics systems of enterprises. The definition of «logistic financial flow» is proposed and the main indicators of its estimation are given.

Using the analog model of the logistics system of production enterprise, the real places of forming financial flows, in particular, of exo- and endogenous origin were surveyed. It is proved that their formation is connected with promotion of material values, management of logistics information flows, payment of interest for the use of loan capital, force majeure, damage to property values, logistics risks, the formation of stocks of raw materials, materials and finished products, work in progress and development infrastructure of the logistics system of the enterprise

The article proposes classification of logistic financial flows according to the phases of transfer of material and technical values and the mathematical model for calculating their value during a particular period.

Taking into account the results of the survey, the quantitative characteristics of logistic financial flows are determined, namely volume, value and share in the total financial flow. The values of financial flows for all phases of transfer of material and technical values within the logistic systems of the industrial enterprises were calculated.

Keywords: enterprise, logistic system, financial flow, phases of displacement of material flows, classification, estimated indicators.

JEL Classification G32, D24

Formulas: 2; fig.: 4; tabl.: 3; bibl.: 18.

Сумец А.М.

*доктор экономических наук, профессор,
Национальный фармацевтический университет, (г. Харьков), Украина,
e-mail: sumets.alexander@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-7116-3857*

Кизим Н.А.

доктор экономических наук, профессор,
Научно-исследовательский центр индустриальных проблем
развития НАН Украины (г. Харьков), Украина;
e-mail: m.kyzym@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-8948-2656

Сиромятников П.С.

доцент
Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства
имени Петра Василенка, (г. Харьков), Украина,
e-mail: ukridu@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-4960-7327

Козырева Е.В.

доктор экономических наук, профессор,
Национальный фармацевтический университет, (г. Харьков), Украина,
e-mail: yakakos74@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-2014-4584

Цвирко Е.А.

доцент
Причерноморский научно-исследовательский институт
экономики и инноваций (Одесса), Украина;
e-mail: etsvirko07@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3391-942X

ФИНАНСОВЫЕ ПОТОКИ В ЛОГИСТИЧЕСКИХ СИСТЕМАХ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Аннотация. Обоснована важность изучения финансовых потоков в логистических системах производственных предприятий. Рассмотрены существующие точки зрения относительно понимания учеными дефиниции «финансовый поток». Указано, что финансовые потоки образуются для обеспечения нормального режима функционирования логистических систем предприятий. Предложено определение понятия «логистический финансовый поток». Исследованы места образования финансовых потоков. Предложены классификация логистических финансовых потоков и математическая модель для вычисления их величины в течение определенного периода. Определены количественные характеристики логистических финансовых потоков. Вычислены численные значения финансовых потоков для всех фаз перемещения материально-технических ценностей в границах логистических систем исследуемых производственных предприятий.

Ключевые слова: предприятие, логистическая система, финансовый поток, фазы перемещения материальных потоков, классификация, оценочные показатели.

Формул: 2; рис.: 4; табл.: 3; библи.: 18.

Вступ. У сучасних умовах відбуваються швидкоплинні коливання фінансового ринку, які підсилюються розвитком та втіленням інформаційних технологій, зростанням конкуренції, загостренням глобальних суперечностей, що суттєво впливає на стан реального сектору економіки та на рівень життя населення. Посилення фінансового чинника розвитку економіки змусило досліджувати зміни, що відбувається в процесі формування та перерозподілу фінансових ресурсів. Багато дослідників намагаються виявити і проаналізувати рух потоків, що відбуваються в фінансовій сфері. Це є особливо актуальним для логістів, що досліджують діяльність суб'єктів господарювання, і які у процесі реалізації своїх цілей, виявляють фінансові потоки та управляють ними. У цьому сенсі для дослідників вельми важливим завданням є визначення фінансових потоків, що циркулюють саме у межах логістичних систем підприємств. Але здебільшого вони характеризуються механічним поєднанням грошової маси підприємства без розуміння її різноманітної цілісності, а головне логістичної спрямованості. Отже, окремі аспекти проблеми вивчення, аналізу і оцінки фінансових потоків у логістичних системах (ЛС) виробничих підприємств залишаються на цей момент часу мало висвітленими в наукових джерелах. Це зумовлює нагальну потребу виконання подальшого дослідження зазначеної проблеми.

Аналіз досліджень та постановка завдання. Питанню формування фінансових потоків і їх взаємозв'язку з рухом грошових, матеріальних, людських потоків присвячена чисельна кількість наукових праць як закордонних авторів, так і вітчизняних вчених. Зокрема, у загальному аспекті висвітлення проблеми можна вказати на публікації Г. Азаренкова [1], І. Бланка [2], Л. Діканя і В. Малахова [3], О. Єрмошкіна [4], Р. Крандела [5], З. Соколовської [6], М. Феленза, М. Бреді, Ж. Гріна, В. Кенона, Н. Вудварда і М. Щолокової [7], С. Чена і Ж. Тенга [8], а також на джерела [9-11]. Концептуальні ж основи управління фінансовими потоками у ЛС висвітлено в працях І. Голофаєвої [12], В. Концевої і С. Костенко [13], О. Ключака [14], О. Посилкіної, Р. Сагайдак-Нікітюк і Б. Громова [15], В. Хайрова, С. Хайрової, В. Бірюкова і Є. Романенко [16] й ін. Але слід зазначити, що фінансові потоки, що утворюються і циркулюють у межах ЛС виробничих підприємств, на цей момент часу досліджені ще не в повному обсязі.

Актуальність проблеми та недостатня її висвітленість в наукових джерелах підтверджує необхідність поглибленого дослідження фінансових потоків ЛС для встановлення об'єктивних потреб підприємства в грошових коштах та формування досконалого механізму управління ними з урахуванням розвитку технологій інформатизації та цифровізації процесів різних видів логістичної діяльності [17].

Вивчення фахової літератури [12—16] надали можливість дійти до висновку, що існуючі теоретико-методологічні проблеми дослідження фінансових потоків саме логістичних систем пов'язані з відсутністю на цей момент часу єдиного трактування категорії «логістичні фінансові потоки», а також розуміння механізму їхнього утворення і руху в процесі господарювання підприємств.

Мета статті полягає у дослідженні фінансових потоків, що утворюються і циркулюють у межах логістичних систем виробничих підприємств.

Результати дослідження. Економічна система складається із системо утворювальних елементів, тісно взаємопов'язаних і взаємозалежних, які мають упорядковані зв'язки й утворюють певну структуру. Взаємозв'язок усіх секторів економічної діяльності в єдину цілісну ринкову систему здійснюється за допомогою фінансових потоків. Отже, фінансові потоки слід розуміти як рух відповідних фінансових ресурсів на мікро-, макро- та мегарівнях.

Дослідженням руху фінансових потоків займаються представники різних економічних наук (макроекономіка, мікроекономіка, міжнародна економіка, фінанси, фінансовий менеджмент, інвестиції, фінансова логістика та ін.). Але багато аспектів даного економічного явища ще залишаються мало вивченими.

У загальному розумінні фінансовий потік — це цілеспрямований потік фінансових ресурсів, пов'язаний з матеріальними, інформаційними та іншими потоками як у межах усїєї економічної системи, так і поза нею.

Для дослідження фінансових потоків використовуються вартісні показники, які можуть визначатися у постійних та поточних цінах. Постійна ціна — це ціна матеріальних благ чи послуг базового року. Ці показники поділяються на абсолютні (вартісні) та відносні, визначені у відсотках. Поточні показники передбачають врахування рівня інфляції.

Особливо важливе значення має поділ показників на запасові та потокові. Запасові — це показники, які визначають величину фінансових ресурсів на певний момент часу. Поточні — це показники, які вимірюють величину фінансових ресурсів за одиницю часу, здебільшого за рік. Існує певний взаємозв'язок між показниками запасу і потоку. Запас дорівнює сумі накопичених за певний період часу фінансових ресурсів. Своєю чергою, потік дорівнює різниці між запасами на початок і кінець періоду.

Таким чином, фінансовий потік являє собою параметр, що відображає результат руху фінансових ресурсів за певний період часу. Його можна характеризувати через поняття швидкості, що визначається відношенням зміни обсягу фінансових ресурсів до зміни часу, упродовж якого аналізується зміна фінансових ресурсів:

$$\text{ФП} = [\text{ФР}_2 - \text{ФР}_1] / [t_2 - t_1], \quad (1)$$

де ФП — фінансовий потік;

ФР — фінансовий ресурс на початок (1) і кінець руху (2); t — час початку (1) і кінця руху (2).

Формування, мобілізація та розміщення фінансових ресурсів здійснюється за допомогою руху фінансового потоку на відповідних стадіях: фінансового забезпечення виробництва, розподілу, перерозподілу і споживання національного продукту.

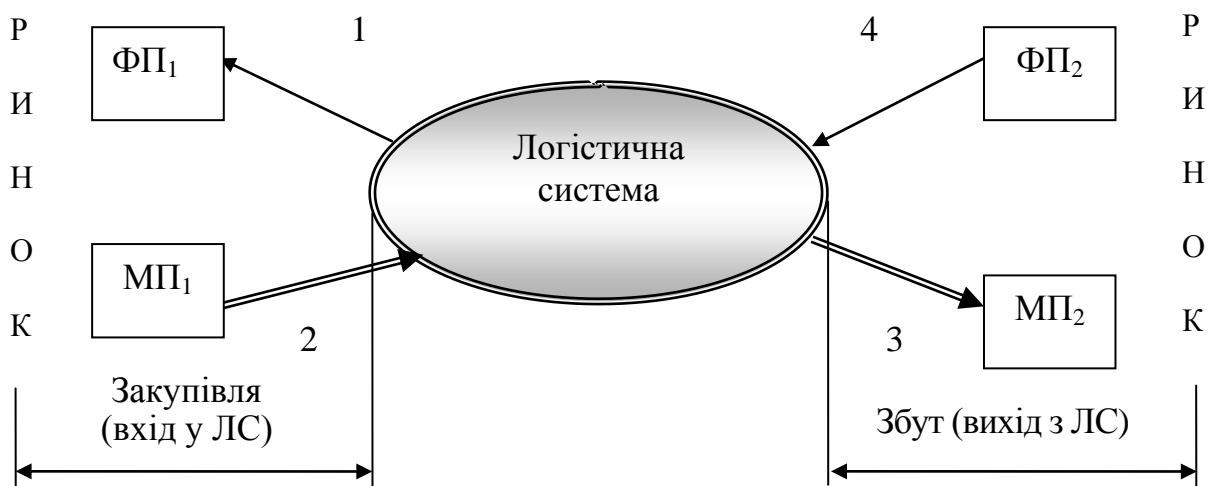
Фінансові потоки використовуються для забезпечення ефективного пересування фінансових ресурсів у межах певного ланцюга взаємовідносин суб'єктів ринку. Механізм обслуговування (формування, просування, отримання результату) фінансових потоків на даний момент є найменш вивченою сферою фінансової науки.

Фінансові потоки безпосередньо пов'язані з грошовими. Тому часто ці категорії ототожнюють. Незважаючи на те, що існування фінансів безпосередньо пов'язано з існуванням грошей, причиною, що зумовила виникнення та існування їх, є не гроші, а потреби суб'єктів економіки (домогосподарств, підприємницького сектору та держави) у ресурсах, які б забезпечили їх життєдіяльність.

Фінансові потоки утворюють механізм, що в ринкових умовах забезпечує функціонування виробництва матеріальних благ та послуг. Зокрема, вони сприяють підвищенню ефективності економіки та зростанню добробуту населення. Фінансові потоки активізують виробничі процеси, підтримують їхню нормальну життєдіяльність, породжують функціональну активність усіх економічних суб'єктів. У нормальному стані виробничого процесу фінансові потоки забезпечують просування речових факторів виробництва, їх метаморфози, підтримують баланс між вартістю і споживчою вартістю товару.

Розглянувши сутність і зміст категорії «фінансовий потік», варто тепер торкнутися специфіки останнього у сфері логістики, бо, на нашу думку, ототожнення фінансового потоку підприємства й фінансового потоку, що циркулює у межах логістичних систем, є не зовсім коректним. І це необхідно враховувати при подальшому розвитку методологічної бази нового напрямку в логістиці — фінансової логістики.

З точки зору фінансової логістики фінансові потоки можна представити як одну із ключових компонент ЛС, що складається із системоутворюючих елементів, тісно взаємопов'язаних і взаємозалежних, які мають упорядковані зв'язки й утворюють певну структуру із заздалегідь заданими властивостями. Функціонує дана система через фінансовий зв'язок з ринком постачальників і ринком споживачів тобто відповідно до принципу «сплата грошей — отримання грошей», який проілюстровано на рис. 1.

Умовні позначення:

ФП₁ — грошові кошти (фінансовий потік), які «платить» ЛС за вхідний матеріальний потік (МП);
 ФП₂ — грошові кошти (фінансовий потік), які платить споживач за одержуваний з логістичної системи МП;
 МП₁ — матеріальний потік, що входить в ЛС; МП₂ — матеріальний потік, що виходить з ЛС.

Рис. 1. Ілюстрація до принципу «сплата грошей – одержання грошей»:

1, 2, 3, 4 – позначення послідовності кроків у циклі обігу;

Джерело: Розроблено за [9; 12—15]

Ґрунтуючись на цьому принципі, логістичний фінансовий потік можна представляти як цілеспрямований потік фінансових ресурсів, пов'язаний з матеріальними, інформаційними та іншими потоками як у середині логістичної системи, так і поза нею. Тому варто все ж ввести в лексикон фахівців економічної сфери дефініцію «логістичні фінансові потоки».

Як зазначає переважна більшість вчених, логістичні фінансові потоки утворюються і використовуються для забезпечення ефективного руху саме товарних потоків у межах логістичних систем, які охоплюють і постачальників, і споживачів [12—16]. Іншими словами, ефективна логістична діяльність суб'єктів господарювання забезпечується оптимальною організацією фінансових потоків. За цих умов їхня специфіка обумовлюється у першу чергу потребою фінансового обслуговування процесу переміщення у просторі й часі відповідного потоку товарно-матеріальних цінностей у межах ЛС, а саме від постачальників до підприємства (вихідний фінансовий потік $\Phi\Pi_1$), усередині підприємства (внутрішній фінансовий потік) і від підприємства до споживачів (вхідний фінансовий потік $\Phi\Pi_2$) (Рис. 2). Таким чином, під фінансовим потоком у логістиці (або логістичним фінансовим потоком) слід розуміти цілеспрямований рух фінансових ресурсів у процесі здійснення господарських операцій, необхідних для ефективного пересування товарного потоку, внаслідок якого виникають економічні відносини між учасниками ЛС, а також між системою і зовнішнім середовищем, що сприяє акумуляції, розподілу та перерозподілу грошових коштів.

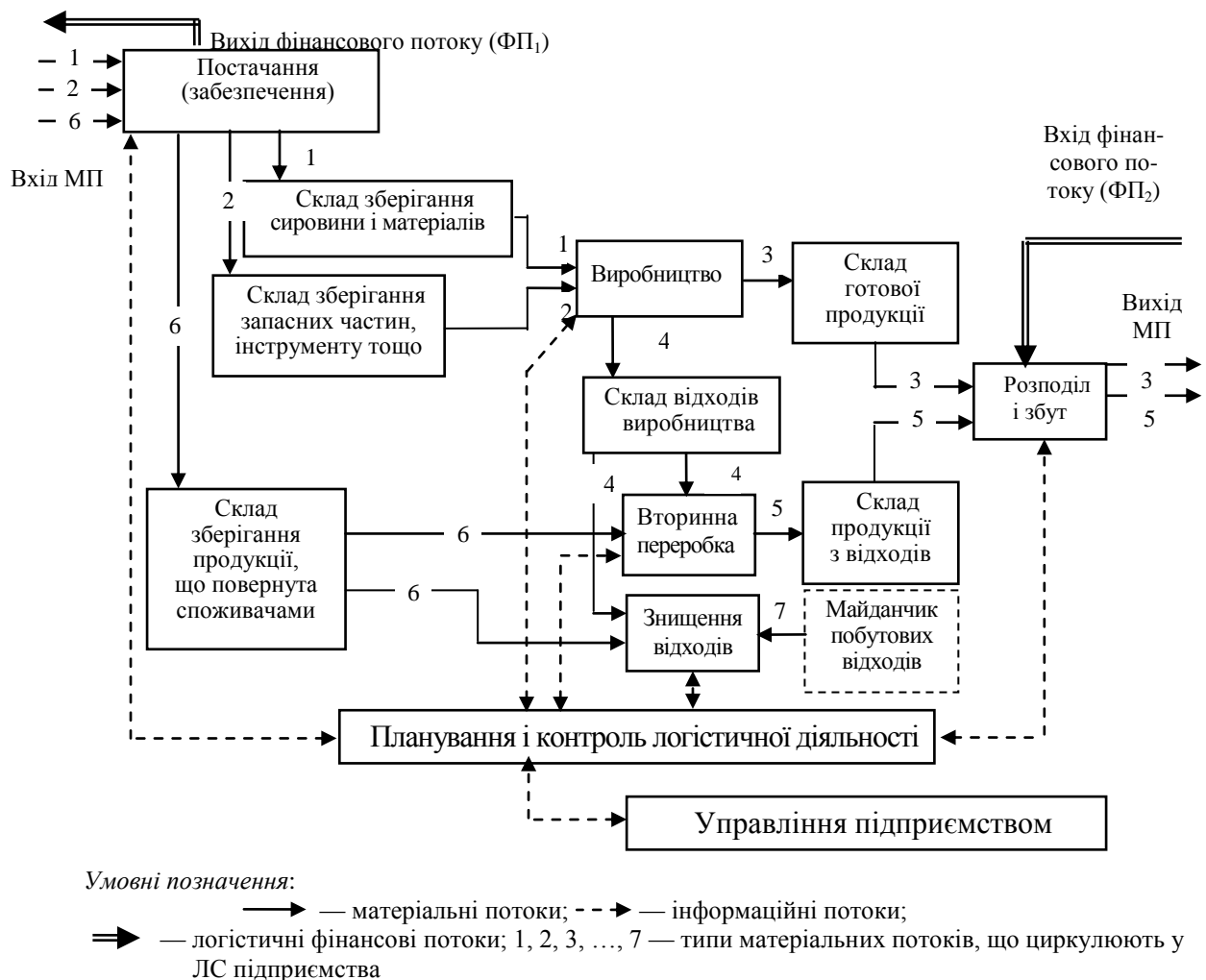

Рис. 2. Аналогова модель ЛС виробничого підприємства
 Джерело: Розроблено за [18].

Для оперативної оцінки ЛФП можна використовувати такі показники:

1) обсяг фінансового потоку: вказується і вимірюється в грошових одиницях та фіксується у визначених документах супроводження МП;

2) вартість фінансового потоку: визначається витратами на його організацію та управління;

3) час фінансового потоку: характеризує його доступність до споживача;

4) спрямованість ЛФП: обумовлюється необхідністю забезпечення пересування відповідного товарного потоку і визначається його відношенням до тієї ЛС, де він утворюється.

Із рис. 2 слідує, що весь шлях руху матеріальних потоків у межах ЛС доцільно поділити на шість фаз: постачання на підприємство матеріальних ресурсів; виробництво; розподіл і збут продукції; повернення неякісної, зіпсованої й пошкодженої продукції і такої, що закінчився термін споживання; утилізація (переробка) виробничих відходів; знищення відходів, неякісної і зіпсованої й пошкодженої продукції і такої, що закінчився термін споживання. Кожна із цих фаз породжує фінансові потоки (внутрішні й зовнішні), що характеризують витрати на переміщення матеріально-технічних цінностей та супутні їм процеси, операції. Отже, на нашу думку, для вказаних фаз переміщення МП доцільно виділити по меншій мірі дев'ять логістичних фінансових потоків (ЛФП), що пов'язані з: просуванням матеріальних цінностей, управлінням логістичними інформаційними потоками, оплатою відсотків за використання позичкового капіталу, форс-мажорними ситуаціями, псуванням матеріальних цінностей, логістичними ризиками, утворенням запасів, незавершеним виробництвом і розвитком інфраструктури ЛС (Рис. 3).

Рис. 3. Групування фінансових потоків за фазами переміщення матеріальних потоків
Джерело: Розроблено авторами.

З огляду на вищевказане та позначення, що наведені на рис. 3, загальний логістичний фінансовий потік ($ЛФП_{ЗАГ}$), який циркулює як усередині ЛС, так і за її межами упродовж року буде визначатися за формулою:

$$ЛФП_{ЗАГ} = \sum_{i=1}^{n=9} ЛФП_i = ЛФП_{ПР.МЦ} + ЛФП_{УШ} + ЛФП_{П.К} + ЛФП_{ЗАП} + ЛФП_{НЗВ} + ЛФП_{ИНФ} + ЛФП_{ФМ} + ЛФП_{ПС} + ЛФП_{ЛР}. \quad (2)$$

Крім запропонованої систематизації і якісного опису вказаних вище фінансових потоків, що утворюються в межах логістичних систем виробничих підприємств, і визначення обсягу загального ЛФП за певний термін часу, у фахівців-логістів викликає великий інтерес кількісна їхня характеристика (обсяг, вартість за кожною фазою переміщення матеріальних потоків) і частка у загальному обсязі фінансового потоку підприємства. Така інформація вкрай необхідна перш за все для формування логістичного бюджету і ефективного механізму управління логістичними фінансовими потоками.

З огляду на вищевказане було проведено ґрунтовне дослідження логістичної діяльності вітчизняних виробничих підприємств олійно-жирової галузі, а саме: ПрАТ Мелітопольського олійно-екстракційного заводу (ОЕЗ), ПрАТ Приколотнянського ОЕЗ, ПАТ з іноземними інвестиціями Дніпровського ОЕЗ, ПАТ ОЕЗ «Кіровоградолія», а також ПрП «Вікторія і К⁰». Результати цього дослідження наведені в табл. 1—3. Зокрема, в табл. 1 представлена кількісна оцінка логістичних фінансових потоків, а в табл. 2 і 3 — чисельні значення обсягів фазових логістичних фінансових потоків і їх часток за 2017 рік.

Таблиця 1

Кількісна характеристика ЛФП досліджуваних підприємств

Підприємства	Характеристики логістичного фінансового потоку		
	обсяг, тис. грн	вартість, тис. грн / %	частка у загальному обсязі фінансового потоку підприємства, %
1. ПрАТ Мелітопольський ОЕЗ	22 997,30	2 230,74 / 9,70	27,26
2. ПрАТ Приколотнянський ОЕЗ	20 191,84	2 180,72 / 10,80	27,34
3. ПАТ з іноземними інвестиціями Дніпровський ОЕЗ	14 703,30	1 235,08 / 8,40	26,01
4. ПАТ ОЕЗ «Кіровоградолія»	10 868,20	1 206,37 / 11,10	23,08
5. ПрП «Вікторія і К ⁰ »	14 127,50	1 610,54 / 11,40	25,72

З табл. 1 слідує, що частка вартості ЛФП від його загального обсягу для обраних підприємств знаходиться в межах 8,40—11,40 %. Отже, з певним рівнем впевненості можна констатувати, що середнє значення показника вартості ЛФП для підприємств олійно-жирової галузі становить 9,90 % від його обсягу. Своєю чергою, середнє значення частки ЛФП у загальному обсязі фінансового потоку підприємств зазначеної галузі становить 25,88 %. Це дуже добре корелюється з раніше отриманими результатами щодо витрат на логістику підприємств олійно-жирової галузі, що наведені в монографії [18].

На підставі аналізу табл. 2 і 3 слід зазначити, що максимальна частка від загального ЛФП припадає на фазу розподілу і збуту готової продукції. Установлено, що за досліджуваний період середнє значення її склало 52,13 % (рис. 4).

З наведених табл. 2 і 3 також слідує, що значною є частка ЛФП для фази постачання матеріальних ресурсів на підприємство. У процесі досліджень встановлено, що усереднене значення її склало 24,96 % (рис. 4).

Таблиця 2

Обсяги ЛФП за фазами переміщення МП, тис. грн

Фаза переміщення матеріального потоку	Підприємства (позначення відповідно з табл. 1)				
	1	2	3	4	5
1.Постачання матеріальних ресурсів на підприємство	5 100,80	4 229,55	3 840,50	3 263,72	3 603,93
2.Просування матеріальних ресурсів усередині ЛС підприємства	2 934,46	2 382,06	2 064,34	2 286,67	1 869,07
3. Розподіл і збут готової продукції	12 036,79	11 276,37	7 589,84	4 968,94	7787,08
4.Повернення реалізованої продукції	478,34	726,17	354,36	203,24	148,34
5. Утилізація виробничих відходів	512,84	141,15	85,28	–	59,33
6. Знищення відходів	1 934,07	1 436,54	768,98	145,63	659,75
Разом	22 997,30	20 191,84	14 703,30	10 868,20	14 127,50

Таблиця 3

Частка ЛФП від його загального обсягу за фазами переміщення МП, %

Фаза переміщення матеріального потоку	Підприємства (позначення відповідно з табл. 1)				
	1	2	3	4	5
1. Постачання матеріальних ресурсів на підприємство	22,18	20,94	26,12	30,03	25,51
2. Просування матеріальних ресурсів усередині ЛС підприємства	12,76	11,80	14,04	21,04	13,23
3. Розподіл і збут готової продукції	52,34	55,85	51,62	45,72	55,12
4. Повернення реалізованої продукції	2,08	3,60	2,41	1,87	1,05
5. Утилізація виробничих відходів	2,23	0,70	0,58	–	0,42
6. Знищення відходів	8,41	7,11	5,23	1,34	4,67
Разом	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Істотна частка від загального логістичного фінансового потоку також припала і на фазу просування матеріальних ресурсів усередині ЛС підприємства. З'ясовано, що для досліджуваних підприємств її усереднене значення за досліджуваний період становило 14,57 % (рис. 4).

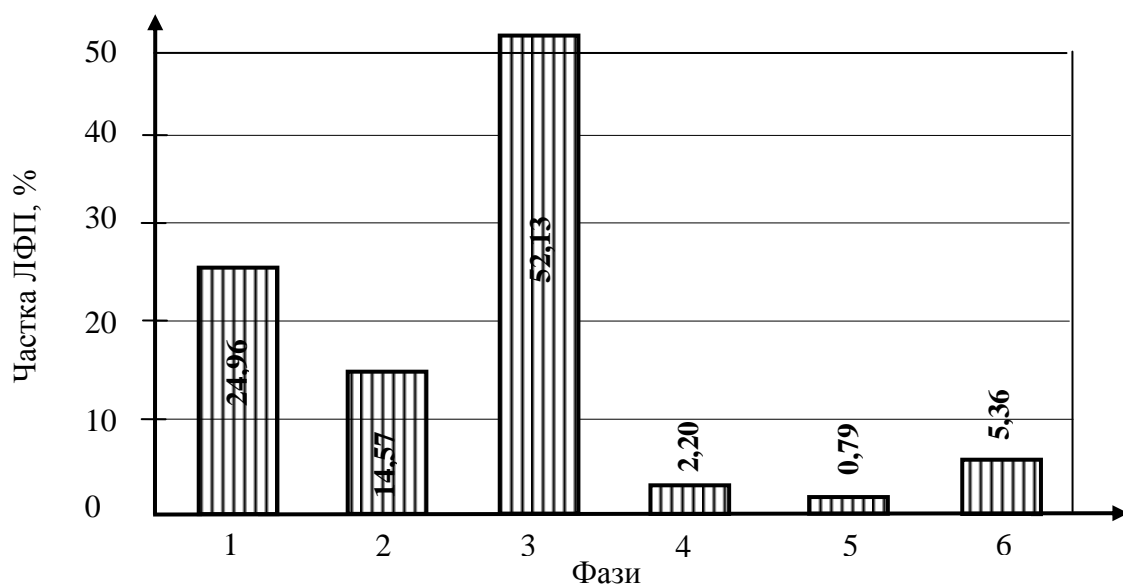

Рис. 4. Усереднені значення часток ЛФП від загального його обсягу за фазами переміщення матеріальних потоків у межах ЛС підприємства

Джерело: Складено за результатами дослідження діяльності підприємств.

Якщо прийняти до уваги, що досліджувані олійно-екстракційні заводи більш ніж на 80 % відображають фінансовий стан підприємств у галузі та структуру їхніх фінансових потоків, то отриману інформацію слід вважати достовірною.

Результати дослідження надають підставу стверджувати, що загалом на вітчизняних олієдобувних підприємствах, які у більшості своїй використовують сучасні технології й устаткування, управління ЛФП потребує створення більш досконалого механізму. Отже, на нашу думку, для рішення завдання підвищення ефективності функціонування ЛС підприємств олійно-жирової галузі слід раціоналізувати логістичне планування й управління фінансовими потоками, керуючись отриманими у ході дослідження результатами.

Висновки. Виконані дослідження підтвердили гіпотезу про те, що саме рух фінансових ресурсів у межах ЛС формує відповідні видам логістичної діяльності фінансові потоки, забезпечуючи своєчасне переміщення матеріально-технічних цінностей, що має на меті досягнення ефективного господарювання виробничих підприємств. Крім того, результати дослідження однозначно вказують на те, що:

1) фазовий поділ шляху переміщення матеріальних потоків у межах логістичної системи чітко диференціює логістичні фінансові потоки на зовнішні (вхідні й вихідні) і внутрішні;

2) логістичні фінансові потоки утворюються у межах кожної із фаз переміщення матеріальних потоків і мають своє цільове призначення;

3) логістичні фінансові потоки жорстко прив'язані до потоку матеріально-технічних ресурсів і процесів у межах кожного виду ЛД;

4) прив'язка до конкретних матеріальних потоків надає чітку орієнтованість у просторі й часі кожному логістичному фінансовому потоку, що забезпечує його оперативне планування, організацію, ефективне управління й дальшу оптимізацію.

Знання сутності, змісту і закономірностей руху логістичних фінансових потоків надає можливість ефективно управляти процесом формування, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів у межах логістичних систем, пристосуватися до змін у національній і світовій економіці, досягати результатів у забезпеченні стабільного розвитку підприємств.

Література

1. Азаренкова Г. М. Фінансові потоки в системі економічних відносин : монографія / Г. М. Азаренкова. — Харків : ІНЖЕК, 2006. — 328 с.
2. Бланк И. А. Управление денежными потоками / И. А. Бланк. — Киев : Ника-Центр «Эльга», 2002. — 736 с.
3. Дікань Л. В. Теоретичні аспекти сутнісного розуміння фінансових потоків промислового підприємства / Л. В. Дікань, В. А. Малахов // Економіка розвитку. — 2011. — № 4 (60). — С. 76—80.
4. Єрмошкіна О. В. Управління фінансовими потоками промислових підприємств: теорія, практика, перспективи : монографія / О. В. Єрмошкіна. — Донецьк : Нац. гірн. ун-т, 2009. 479 с.
5. Crandall R. E. Funds Flow along the Supply Chain [Electronic resource] / R. E. Crandall // Southeast Decision Sciences Institute Conference Proceedings. — Charleston, South Carolina. 2009. — P. 13—19. — Available at : http://www.sedsi.org/2009_Conference/proc/proc/p080922002.pdf.
6. Sokolovska Z. M. Cash flow modeling of industrial enterprises in conditions of uncertainty in the market [Electronic resource] / Z. M. Sokolovska // Economics: time realities. — 2018. — № 1 (35). — P. 5—12. — Available at : <https://economics.opu.ua/files/archive/2018/No1/5.pdf>.
7. Fellenz M. R. Reconsidering Financial Flows in Supply Chain Management [Electronic resource] / M. R. Fellenz, M. Brady, J. Greene, B. Cannon, N. Woodward, M. Cholakova // Social Science Research Network (SSRN). — 2007. — Available at : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=989305.
8. Chen S. C. Inventory and credit decisions for time-varying deteriorating items with up-stream and down-stream trade credit financing by discounted cash flow analysis / S. C. Chen, J. T. Teng // European Journal of Operational Research. — 2015. — № 243(2). — P. 566—575.
9. Cash Flow Management [Electronic resource] // Webster's New World Finance and Investment Dictionary. — Indianapolis, Indiana: Wiley Publishing, Inc., 2010. — Available at : <http://www.yourdictionary.com/cash-flow-management>.
10. Cash Flow Management [Electronic resource] // Dictionary of Construction. WebFinance, Inc. — 2010. — Available at : <http://www.dictionaryofconstruction.com/definition/cash-flowmanagement.html>.
11. The Importance of Cash Management [Electronic resource] // FindLaw, Business Finances. Thomson Reuters business. — 2013. — Available at : <http://smallbusiness.findlaw.com/business-finances/the-importance-of-cashmanagement.html>.
12. Голофаєва І. П. Фінансові потоки в логістичній діяльності підприємства / І. П. Голофаєва // Бізнесінформ. — 2013. — № 8. — С. 248—252.
13. Концева В. В. Фінансові потоки в логістичних системах / В. В. Концева, С. С. Костенко // Вісник Національного транспортного університету. — 2009. — № 19. — С. 54—62.
14. Клювак О. В. Сутність фінансових потоків підприємства в аспекті логістики / О. В. Клювак // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. — 2015. — Вип. 2 (112). — С. 113—118.

15. Посилкіна О. В. Фармацевтична логістика : монографія / О. В. Посилкіна, Р. В. Сагайдак-Нікітюк, Б. П. Громошук. — Харків : Золоті сторінки, 2004. — 320 с.
16. Khairov B. G. Optimization of Financial Flows of the Enterprise based on Logistical Approach / B. G. Khairov, S. M. Khairova, V. V. Biryukov, E. V. Romanenko // *Indian Journal of Science and Technology*. — 2016. — Vol. 9 (14). — P. 1—9.
17. Сумець О. М. Фінансові потоки в логістичних системах: призначення, утворення, визначення, основні характеристики, класифікація // *Логістика : проблеми и рішення*. 2017. — № 5—6 (72—73). — С. 52—56.
18. Сумець О. М. Теоретико-методологічні засади логістичної діяльності підприємств агропромислового комплексу : монографія / О. М. Сумець. — Харків : ТОВ «Друкарня Мадрид», 2015. — 544 с.

Стаття рекомендована до друку 10.09.2019

© Сумець О. М., Кизим М. О.,
Сиром'ятников П. С., Козирєва О. В.,
Цвірко О. О.

References

1. Azarenkova, G. M. (2006). *Finansovi potoky v systemi ekonomichnykh vidnosyn [Financial flows in the system of economic relations]*. Kharkiv: INZHEK [in Ukrainian].
2. Blank, I. A. (2002). *Upravlenie denezhnymi potokami [Cash flow management]*. Kyiv: Nika-Tsentr «Elga» [in Russian].
3. Dikan, L. V., & Malakhov, V. A. (2011). Teoretychni aspekty sutnisnogo rozuminnia finansovykh potokiv promysloвого pidpryemstva [Theoretical aspects of the essential understanding of financial flows of industrial enterprise]. *Ekonomika rozvytku — Economics of Development*, 4 (60), 76—80 [in Ukrainian].
4. Yermoshkina, O. V. (2009). *Upravlinnia finansovymy potokamy promyslovykh pidpryemstv: teoriia, praktyka, perspektyvy [Managing financial flows of industrial enterprises: theory, practice, prospects]*. Donetsk: Nats. hirn. un-t [in Ukrainian].
5. Crandall, R. E. (2009). Funds Flow along the Supply Chain. Southeast Decision Sciences Institute Conference Proceedings. Charleston, South Carolina. Retrieved from http://www.sedsi.org/2009_Conference/proc/proc/p080922002.pdf.
6. Sokolovska, Z. M. (2018). Cash flow modeling of industrial enterprises in conditions of uncertainty in the market. *Economics: time realities. Scientific journal*, 1 (35), 5—12. Retrieved from <https://economics.opu.ua/files/archive/2018/No1/5.pdf>.
7. Fellenz, M., Brady, M., Greene, J., Cannon, B., Woodward, N., & Cholakova, M. (2007). Reconsidering Financial Flows in Supply Chain Management. *Social Science Research Network (SSRN)*. Retrieved from http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=989305.
8. Chen, S. C., & Teng, J. T. (2015). Inventory and credit decisions for time-varying deteriorating items with up-stream and down-stream trade credit financing by discounted cash flow analysis. *European Journal of Operational Research*, 243 (2), 566—575.
9. Cash Flow Management (2010). Webster's New World Finance and Investment Dictionary. Wiley Publishing, Inc., Indianapolis, Indiana. Retrieved from <http://www.yourdictionary.com/cash-flow-management>.
10. Cash Flow Management. (2010). Dictionary of Construction. WebFinance, Inc. Retrieved from <http://www.dictionaryofconstruction.com/definition/cash-flowmanagement.html>.
11. The Importance of Cash Management. (2013). FindLaw, Business Finances. Thomson Reuters business. Retrieved from <http://smallbusiness.findlaw.com/business-finances/the-importance-of-cashmanagement.html>.
12. Holofaieva, I. P. (2013). Finansovi potoky v lohistychnii diialnosti pidpryemstva [Financial flows in logistic activity of the enterprise]. *Biznesinform — Businessinform*, 8, 248—252 [in Ukrainian].
13. Kontseva, V. V., & Kostenko, S. S. (2009). Finansovi potoky v lohistychnykh systemakh [Financial flows in logistics systems]. *Visnyk Natsionalnogo transportnogo universytetu — Bulletin of the National Transport University*, 19, 54—62 [in Ukrainian].
14. Klyukvak, O. V. (2015). Sutnist finansovykh potokiv pidpryemstva v aspekti lohistyky [The essence of financial flows of the enterprise in the aspect of logistics]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnogo periodu Ukrainy — Socio-economic problems of the modern period of Ukraine*, 2 (112), 113—118 [in Ukrainian].
15. Posylkina, O. V., Sahaidak-Nikitiuk, R. V., & Hromovyk, B. P. (2004). *Farmatsevychna lohistyka [Pharmaceutical logistics]*. Kharkiv: Zoloti storinky [in Ukrainian].
16. Khairov, B. G., Khairova, S. M., Biryukov, V. V., & Romanenko, E. V. (2016). Optimization of Financial Flows of the Enterprise based on Logistical Approach. *Indian Journal of Science and Technology*, 9 (14), 1—9.
17. Sumets, A. M. (2017). Finansovi potoky v lohistychnykh systemakh: pryznachennia, utvorennia, vyznachennia, osnovni kharakterystyky, klasyfikatsiia [Financial flows in logistics systems: purpose, formation, definition, main characteristics, classification]. *Logistika : problemy i resheniya — Logistics: problems and solutions*, 5—6 (72—73), 52—56 [in Ukrainian].
18. Sumets, A. M. (2015). *Teoretyko-metodolohichni zasady lohistychnoi diialnosti pidpryemstv ahropromysloвого kompleksu [Theoretical and methodological principles of logistic activity of enterprises of agroindustrial complex]*. Kharkiv: TOV «Drukarnia Madryd» [in Ukrainian].

The article is recommended for printing 10.09.2019

© Sumets O. M., Kyzym M. O.,
Syromyatnikov P. S., Kozureva O. V.,
Tsvirko O. O.